

Türkiye Endüstrisinin Yeşil Dönüşümü Programı
Yeşil ve Döngüsel Bir Ekonomi Çalışma Grubu
7 Eylül 2021 Toplantı Tutanağı

Hedefler için İş Dünyası Platformu (B4G), Türkiye endüstrisinin Avrupa Yeşil Mutabakatı'na (AYM) adaptasyonunu hızlandırmak amacıyla Türkiye Endüstrisinin Yeşil Dönüşümü Programı'nı geliştirmektedir. Bu program çerçevesinde:

1. İlgili uluslararası süreç ve yasal düzenlemeler izlenerek ulusal strateji, eylem planı ve mekanizmaların Türkiye endüstrisinin lehine yapılandırılması odağında savunuculuk yapılmakta; ve
2. Türkiye endüstrisinin sınırda karbon düzenlemesine uyumlaşması, döngüsel ekonomiye geçişi ve dijitalleşme seviyesinin artırılması amaçlanmaktadır. İşletmelerin yeşil dönüşümüne katkı sağlamak amacıyla geliştirilen kapasite gelişimi bileşeni kapsamında:
  - a. Öncelikli sektör ve tedarik zincirlerine yönelik farkındalık çalışmaları yürütülecek;
  - b. Sektörel strateji, eylem planı ve rehberler ile bilgiye erişim sağlanacak;
  - c. Sekörler arası bilgi ve deneyim aktarımı desteklenecek;
  - d. İşletmelere özel geliştirilecek yol haritalarının hayata geçirilebilmesi için birebir danışmanlık destekleri verilecek;
  - e. Şirketlerin yeşil teknolojileri kullanımlarını kolaylaştıracak çözümler sunulacak;
  - f. İş gücüne yeşil beceriler kazandırılacaktır.

AYM ile belirlenmiş öncelikli sektörler ve tedarik zincirlerinin mevcut durum ve ihtiyaçların tespiti Programın etkin çözüm süreçlerini geliştirebilmesi açısından kritiktir. Yeşil dönüşümü hızlandıracak uygulama ve uzmanlıkların geliştirilebilmesi amacıyla, sınırda karbon düzenlemeleri ve döngüsel ekonomi odağında belirlenmiş öncelikli sektörlerin çatı örgütleri ve uzman kuruluşlarına yönelik gerçekleştirdiği çağrı ile Yeşil ve Döngüsel Bir Ekonomi (YDE) Çalışma Grubu'nu (ÇG) kurulmuştur. Ayrıca Sınırda Karbon Düzenlemesi Mekanizması (SKDM) Çalışma Grubu da yapılandırılmaktadır.

YDE Çalışma Grubu'nun ilk toplantısı 26 Haziran 2021 tarihinde 15 kurumdan 26 temsilcinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. İlk toplantıda alınan karar doğrultusunda grubun öncelikli sektörlerin tüm temsilcilerini bu sürece dahil etmesi hedefi doğrultusunda 7 Eylül 2021 Salı günü gerçekleştirilen ikinci toplantıya yeni kurum ve temsilcileri davet edilmiş; ikinci toplantı sonucunda ÇG 20 kurumu kapsayan bir yapıya kavuşmuştur.

GÜNDEM MADDELERİNİN GÖRÜŞÜLMESİ

AB ve Türkiye Nezdinde Gerçekleşen Gelişmeler Hakkında Bilgilendirme:

Temmuz 2021’de Avrupa Birliği ve Türkiye nezdinde gerçekleşen önemli yasal süreçler kapsamında ÇG üyelerinin hazırlık ve çalışmaları değerlendirilmiştir.

- 1) Avrupa Komisyonu, 14 Temmuz’da sınırda karbon düzenlemesi mekanizmasını içeren “Fit for 55” adlı yeşil paket taslağını sunmasının ardından SKDM taslağına ilişkin bir geri bildirim süreci başlatmıştır. TC Ticaret Bakanlığı, SKDM içeriğinin belirlenmesi sürecinde olduğu gibi ülke görüşünü hazırlamaktadır. Özel sektör kuruluşları ve sektör örgütlenmeleri, ülke görüşüne katkı sağlayabildiği gibi 5 Ekim 2021 tarihine kadar Avrupa Komisyonu’na direk görüş de verebilmektedir.
  - a) B4G, ÇG üyelerine ortak görüş hazırlamak doğrultusunda çağrı yapmış; katılımcılar tarafından farklı sektörlerin görüşlerini bir araya getirecek bir çalışmanın önemi vurgulanmıştır. Ambalaj Sanayicileri Derneği hem ülke görüşü hem de çatı örgütlerin görüşlerine katkı vermek amacıyla bir çalışma hazırlığında bulduklarını ve bu çalışmayı ÇG ile paylaşabileceklerini belirtmiştir. TÜSİAD da geri bildirim çalışmalarına devam ettiklerini ve çalışmaları tamamlandığında yazılı görüşlerini ÇG ile paylaşabileceklerini belirtmiştir.
- 2) Türkiye’nin AYM’na uyum sağlamak amacıyla 16 Temmuz’da duyurduğu Yeşil Mutabakat Eylem Planı’nın sınırda karbon düzenlemeleri, yeşil ve döngüsel bir ekonomi, yeşil finansman, diplomasi ve AYM bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri ana başlıkları Türkiye Endüstrisinin Yeşil Dönüşümü Programı kapsamında belirlenen hedefler ile örtüşmektedir.
  - a) B4G, ulusal YM Eylem Planı kapsamında iş birliği fırsatlarını değerlendirmek üzere kamu kurumları ile görüşmeler başlatmıştır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Sıfır Atık Daire Başkanlığı ile gerçekleştirilen ilk görüşmede 2022 yılının ikinci çeyreği için planlanan sektörlere yönelik detaylı etki ve ihtiyaç analizi eyleminde ortak çalışma imkanları değerlendirilmiştir.
  - b) İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği (SKD), Ticaret Bakanlığı’nın düzenlediği Özel Sektör İstişare Toplantısı’na katıldığını ve detaylı çalışmaların ihtisas komisyonları kurularak yapılması gerektiği yönünde görüş verdiklerini belirtmiştir. TÜSİAD bu konuda çalışmaların gerçekleştiğini ve görüşlerin ÇG paylaşabileceğini eklemiştir. Türkiye İhracatçılar Meclisi, Eylem Planı’nın başlıklarının önceliklendirilmesi yönünde görüş bildirdiklerini; bu başlıkların sınırda karbon düzenlemesi, döngüsel ekonomi ve finansman olabileceğini belirtmiştir.
  - c) SEFİA’nın temsilcisi ise YM Eylem Planı’nın sadece Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatı’na bir reaksiyon olarak değil, Türkiye’nin yeşil dönüşümünün bir bileşeni olarak görülmesi gerektiği görüşünü belirtmiştir.

B4G Program Çalışmaları Hakkında Bilgilendirme:

- B4G, DCube Döngüsel Ekonomi Kooperatifi ve SKD ortaklığında Mart 2021’de Türkiye’nin ilk Döngüsel Ekonomi Haftası etkinliğini 34 oturum 117 konuşmacı ile gerçekleştirmiştir. Mart 2022’de Döngüsel Ekonomi Haftası’nın ikincisi düzenlenmesi amaçlanmaktadır. B4G, kapsayıcı ve kapsamı geniş bir etkinliği hayata geçirebilmek için Çalışma Grubu katılımcılarına çağrıda bulunmaktadır.
- AYM ve ulusal YM Eylem Planı süreçlerine ilişkin farkındalık ve bilginin yaygınlaştırılması amacıyla Platform:
  - Visa, 30 üye banka ve 3 e-para kurumu ile TÜRKONFED uygulayıcılığında hayata geçirilen İşimi Yönetebiliyorum Projesi kapsamında Yeşil Mutabakat odaklı online eğitimlerin hazırlanıp yaygınlaştırılması için hazırlıklarını yürütüyor.
  - Karbon ayak izinin azaltımı, verimlilik artışı ve döngüsel ekonomiye geçişi kolaylaştıracak yeşil teknolojilerin iş dünyasında yaygınlaştırılması odağında Vodafone ile görüşmeler gerçekleştiriyor.
  - İşletmelerin karbon salınımının dijital ortamda takibini sağlayan New Unicorn ve ürün döngüselliğini de destekleyen ‘Cradle to Cradle’ metodolojilerini inceleniyor.
  - İklim değişikliği kaynaklı risklerin iş dünyası tarafından anlaşılması ve mevcut üretim sistemlerinin adaptasyonu için özel sektörün hazırlık ve müdahale kapasitesini artırma hedefinde uygulanacak bir proje üzerinde çalışılıyor. Özellikle tarım, turizm ve kilit endüstrilerin su, toprak, hammadde, enerji stresine karşın iklimsel risklerin yönetimine yönelik becerileri kazandırmayı hedefliyor.
  - Şirketlerin yeşil dönüşüm yol haritalarını belirleyip bu doğrultuda operasyonlarını yenileyebilmeleri için gerekli destek uzman havuzunun hazırlığını gerçekleştiriyor.

Katılımcı Kurumların AYM ve Döngüsel Ekonomi Odağındaki Çalışmaları Hakkında Paylaşımları:

- PAGDER, geri dönüşüm, atık ithalatı ve karbon emisyonu çalışmalarının komite ve çalışma gruplarında sürdüğünü vurguladı. Pro-aktif ve icracı bir yapı teşkil ettiklerini belirtti.
- Akdeniz İhracatçı Birlikleri, döngüsel ekonomi özelinde İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) ve Sentetik Yakıtlar Merkezi ile atık ve biyokütlelerin termokimyasal dönüşüm teknolojileri ile değerlendirilmesine dair bir çalışmayı hayata geçireceklerini belirtti.

Ayrıca, Türkiye İhracatçı Meclisi'nin sürdürülebilir ürün inisiyatifi; ve ihracatçı birliklerinin üye ihracatçıları bilinçlendirme amaçlı eğitim ve webinarlarının devam ettiğini ekledi.

- Türkiye Çelik Üreticileri Derneği, döngüsel ekonomi kapsamında atıkların ve özellikle çelikhane cürufunun geri kazandırılmasına yönelik Ar-Ge projelerini finansör olarak desteklediklerini vurguladı. Karayollarında temel/alt temel dolgu malzemesi olarak cüruf kullanımı ile ilgili Ar-Ge projesi tamamlandığını ve kıyı limanda dolgu malzemesi, demir yollarında balast ve gübrede toprak düzenleyici olarak cüruf kullanımına dair projelerin devam ettiğini belirtti. Ayrıca, Çevre ve Enerji Komitelerinde karbon azaltımı olanaklarının araştırıldığını ve diğer dernekler ve kamu ile iş birliğinin sürdüğünü ekledi.
- TÜSİAD, döngüsel ekonomi çalışmaları kapsamında bir proje çalışması ve tutum belgesi hazırladıklarını belirtti. Tutum belgesinde üye kuruluşların döngüsel ekonomi modeline geçiş sürecinde eksiklerini ortaya koyacak çeşitli adımlar ve öneriler içerdiğini vurguladı.
- İnovasyon ve Girişimcilik Danışmanı Sinan Tandoğan, bir grup araştırmacı ve üniversite ile birlikte tekno girişimlerin sosyal fayda kapasitesini geliştirmek, ölçmek ve değerlendirmek üzere bir araç geliştirme çalışmasının devam ettiğini belirtti. Haritalama yapacak olan aracın hem teknoloji üreticilerine hem de yatırımcılara bir kılavuz olabileceğini ekledi.
- SKD, döngüsel ekonomi ile uyumlu iş modellerinin geliştirilmesi için farklı sektörlere eğitim verdiklerini vurguladı. Halen, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası ile gerçekleştirecekleri bir eğitim serisi olduğunu belirtti.
- Türkiye İnşaat Malzemesi Sanayicileri Derneği, Yeşil Mutabakat ve döngüsel ekonomi çalışmalarının Sürdürülebilirlik ve Çevre Dostu Malzeme Komitelerinde devam ettiğini belirtti. Bu doğrultuda, sanayici üyeler, büyük şirketler ve KOBİler için 5 haftalık bir eğitim serisi gerçekleştirdiklerini ekledi.

Katılımcı Önerileri:

- Enerji sektörü ve imalat sanayinin karbon emisyon üretimindeki geniş payı vurgulanarak, döngüsel ekonomi modelinin gerekliliğine dikkat çekildi. Kaynak verimliliği, hammadde azaltımı ve atık dönüşümünün önemi vurgulandı ve işletmelerin sürdürülebilirlik analizi ve karbon ayak izi ölçümüne teşvik edilmesi önerildi. Şirketlerin başvurabileceği uzman havuzunun oluşturulmasının önemi yinlendi.
- İşletmeleri, yeşil dönüşüm ve döngüsel ekonomi hakkında bilgilendirecek ve harekete geçirecek daha fazla eğitim ihtiyacı vurgulandı; şirketlerin yol haritası oluşturmak için yardıma ihtiyacı olduğu belirtildi.
- TÜBİTAK 1512 Girişimcilik Destek Programı'nın Yeşil Büyüme ile ilgili çağrısının faydalı olabileceği belirtildi.

- Gerçekleştirilen eğitimlere büyük ölçekli şirketlerin katılımına dikkat çekilirken, KOBİ'lerin bu eğitimlere katılımının az olduğu belirtildi. Bu doğrultuda yeşil dönüşüm ve döngüsel ekonomi odağındaki eğitimlere KOBİ'lerin teşvik edilmesi önerildi.
- AR-GE projelerinin geliştirilip mevzuata aktarılmasının faydalı olacağı belirtildi.
- Döngüsel Ekonomi Eylem Planı'ndan etkilenecek sektörleri temsil edecek bir tutum kâğıdı oluşturmanın etkili olabileceğine dikkat çekildi.
- Yeşil dönüşüm odağındaki mevcut çalışmaların bir araya getirilerek toparlanması ve bir envantere dönüştürülmesi önerildi.
- Çalışma Grubu'nun hedeflerinin netleştirilmesi, endüstriye farkındalık/uzmanlık sağlanması ve/veya karar vericilere yönelik savunuculuk çalışmalarının nasıl önceliklendirilebileceğinin görüşülmesi önerildi.

Çalışma Metodolojisinin Belirlenmesi:

- Yeşil ve Döngüsel Bir Ekonomi Çalışma Grubu'nun işlevsel hareket edebilmesi ve çalışmalarını planlı yürütebilmesi adına bir çalışma metodolojisinin belirlenmesi gerektiğine karar verildi. Bu doğrultuda oluşturulması planlanan İcra Kurulu, Sektörel Komisyonlar ve Sekreteryaya ile ilgili görüşlerin toplantıda veya yazılı olarak bildirilmesi kararlaştırıldı.
- Oluklu Mukavva Sanayicileri Derneği (OMÜD) konulara veya sektörlerle göre alt komisyonlar kurulması ve yönetim kurulunun çalışmaları takip etmesi yönünde görüş bildirdi.

Ek-1: Katılımcı Listesi

Yeşil ve Döngüsel Bir Ekonomi Çalışma Grubu İkinci Toplantısı Katılımcıları	
AD SOYAD	KURUM/ORGANİZASYON
Şükrü ÜNLÜTÜRK	Hedefler İçin İş Dünyası Platformu
Nezahat YILDIRIM	Hedefler İçin İş Dünyası Platformu
Başak DEMİR	Hedefler İçin İş Dünyası Platformu
Simay KARDEŞ	Hedefler İçin İş Dünyası Platformu
Güneş AKSOY	Hedefler İçin İş Dünyası Platformu
İdil Dilan ÖĞÜT	Akdeniz İhracatçı Birlikleri
Aslıhan ARIKAN	Ambalaj Sanayicileri Derneği
Berna AŞIROĞLU	DCube Döngüsel Ekonomi Kooperatifi
Gülcan ERGÜN	DCube Döngüsel Ekonomi Kooperatifi

Firuze ALPAYDIN	Global Compact Türkiye
Sinan TANDOĞAN	İnovasyon ve Girişimcilik Danışmanı (ex-TÜBİTAK)
Oğuzhan AKINÇ	İnteraktif Çevre
Şeyda DAĞDEVİREN HILL	İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği
Konca ÇAKIVİK	İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği
Günsu ÇAKMAK	İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği
İpek İŞBİTİREN	Meyve Suyu Endüstrisi Derneği (MEYED)
Umay YILMAZ	Oluklu Mukavva Sanayicileri Derneği (OMÜD)
Murat İNKÜN	Plastik Sanayicileri Derneği (PAGDER)
Ali Alper OLGUN	Plastik Sanayicileri Derneği (PAGDER)
Bengisu ÖZENÇ	Sürdürülebilir Ekonomi ve Finans Araştırmaları Derneği
Erol METİN	Türkiye Alüminyum Sanayicileri Derneği (TALSAD)
Serpil ÇİMEN	Türkiye Çelik Üreticileri Derneği
Canan DERİNÖZ GENCEL	Türkiye Çimento Sanayicileri Birliği
Kübra ULUTAŞ	Türkiye İhracatçılar Meclisi
Aygen ERKAL	Türkiye İnşaat Malzemesi Sanayicileri Derneği
Nurşen NUMANOĞLU	TÜSİAD
Betül SOYSAL	TÜSİAD
Emre METİN	USB Certification